

Projekat: B-O-R:
Bolje Organizovani Resursi za odlučivanje o životnoj sredini

Analiza ekološke svesti i informisanosti o životnoj sredini u Boru

Nataša Randđelović, prof.

Bor, novembra 2020.

Analiza ekološke svesti i informisanosti o životnoj sredini u Boru

Nataša Ranđelović, prof

Ekološka svest je jedan od ključnih faktora promene stanja životne sredine. Svi glavni međunarodni dokumenti koji se odnose na održivi razvoj i naročito životnu sredinu predviđaju mere jačanja ekološke svesti a to preuzimaju i dokumenta javne ekološke politike u našoj zemlji. Brojne ankete građana o njihovim stavovima u vezi životne sredine pokazuju da oni visoko ocenjuju značaj ekološke svesti u rešavanju problema zagađenja i zaštite životne sredine, pri čemu vide i posebnu ulogu civilnog društva.

Treba napomenuti da ekološka svest ne podrazumeva samo informisanost o stanju životne sredine već i znanje o osnovnim elementima sredine i putevima kako se ona može štititi i problemi zagađenja i ugrožavanja rešavati. Zato su osnovne aktivnosti na jačanju ekološke svesti tzv. aktivno informisanje i obrazovanje najširih slojeva društva.

Ključni međunarodni i nacionalni dokumenti

Ključni međunarodni dokument koji se definiše jačanje ekološke svesti radi osposobljavanje i motivisanja javnosti da učestvuje u odlučivanju o životnoj sredini je Arhuska konvencija - Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, sačinjena 25. juna 1998. godine u Arhusu (Danska). Srbija je 2009. godine posebnim zakonom potvrdila, odnosno pristupila ovoj konvenciji i obavezala se da kroz prilagođavanje svojih zakonskih propisa i u praksi primenjuje njene odredbe.

Cilj Arhuske konvencije je garancija prava javnosti na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (tri glavna stuba Arhuske konvencije). Pod „informacijom o životnoj sredini“ Arhuska konvencija podrazumeva svaku informaciju u pismenom, vizuelnom, zvučnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o:

- (a) Stanju elemenata životne sredine, kao što su vazduh i atmosfera,voda, tlo, zemljište, predeli i prirodni kompleksi, biološki diverzitet i njegove komponente, uključujući genetički modifikovane organizme kao i o interakciji između ovih elemenata;
- (b) Faktorima kao što su supstance, energija, buka i zračenje, i aktivnostima ili merama, uključujući upravne mere, o sporazumima u oblasti zaštite životne sredine, o politici, zakonskim aktima, planovima i programima koji utiču ili će verovatno uticati na elemente

- životne sredine, analizama troškova i koristi (cost-benefit analizama) i drugim ekonomskim analizama i pretpostavkama koje se koriste u donošenju odluka u oblasti životne sredine;
- (c) Stanju zdravlja i bezbednosti ljudi, uslovima života ljudi, kulturnim spomenicima i građevinama, ukoliko na njih utiče ili može da utiče stanje elemenata životne sredine, ili ukoliko na njih deluju ovi elementi, faktori, aktivnosti ili mere na koje se odnose na stanje životne sredine.

U opštim odredbama Arhuske konvencije se naglašava da će svaka država koja je prihvati promovisati ekološko obrazovanje i ekološku svest kod javnosti, posebno po pitanju obezbeđenja dostupnosti informacija, učešća u donošenju odluka i ostvarivanja pravne zaštite u pitanjima životne sredine. Svaka država će obezrediti odgovarajuće priznanje i pomoći udruženjima, organizacijama i grupama koje promovišu zaštitu životne sredine i obezrediti usklađenost svog nacionalnog pravnog sistema sa ovom obavezom.

Posebnim članom konvencije se razrađuju obaveze prikupljanja i dostavljanja javnosti informacija koje se tiču životne sredine. Neke od osnovnih obaveza su:

- Obezbeđivanja za javnost dovoljnih podataka o vrsti i obimu informacija u oblasti životne sredine koje poseduju relevantni organi javne vlasti, o osnovnim uslovima pod kojima se te informacije čine raspoloživim i dostupnim, i o postupku kojim se do tih informacija može doći;
- Ustanavljanje javno dostupnih lista, registara i dosjeva;
- Informacije u oblasti životne sredine treba da postanu sve dostupnije u elektronskim bazama podataka do kojih javnost može lako doći putem javnih telekomunikacionih mreža.
- Informacije bi trebalo bi da sadrže: izveštaje o stanju životne sredine, tekstove zakonskih odredaba koje se tiču životne sredine, politike, planove i programe o/ili u vezi sa životnom sredinom i sporazume u oblasti životne sredine; i ostale važne informacije.
- Obezbeđivanje dostupnosti javnosti zakonskih akata i političkih dokumenata kao što su dokumenti o strategijama, politikama, programima i akcionim planovima koji se odnose na životnu sredinu i izveštaja o postignutom napretku u njihovoј primeni, sačinjenih na različitim nivoima uprave; međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma o pitanjima životne sredine; i prema potrebi

drugih značajnih međunarodnih dokumenata o pitanjima životne sredine.

- Podsticanje operatera čije aktivnosti imaju značajnog uticaja na životnu sredinu da redovno informišu javnost o uticaju njihovih delatnosti i proizvoda na životnu sredinu, u slučajevima gde je to moguće, kroz organizovanje dobrovoljnog „eko-obeležavanja” i programa „eko-kontrole” ili na neki drugi način.
- Objavljanje podataka i analize podataka koje su relevantne i važne u oblikovanju glavnih predloga politike životne sredine; raspoloživi materijal sa objašnjenjima o saradnji sa javnošću u pitanjima životne sredine i informacije o načinu vršenja javnih funkcija ili pružanju javnih usluga od strane uprave na svim nivoima, a u vezi pitanja koja se odnose na životnu sredinu.

Propisi Evropske unije razradili su ove obaveze kroz veći broj direktiva sa kojima Srbija treba da obavi usklađivanje svojih propisa. U okviru Poglavlja 27 pregovaračkog okvira za pristupanje EU koje se odnosi na životnu sredinu definisano je posebno područje tzv. horizontalnog zakonodavstva, koje se odnosi na pristup informacijama i primenjuje se u svim konkretnim oblastima zaštite životne sredine.

Nacionalni dokumenti Srbije posvećuju veliku pažnju kada se radi o pravu na informisanje. Ustavom Srbije je utvrđeno da svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju, što je zatim i konkretizovano pojedinim zakonima kao što je Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, a posebno ključnim zakonskim propisima koji se odnose na životnu sredinu – Zakonom o životnoj sredini i brojnim zakonima koji se odnose na pojedine elemente životne sredine. U ovoj analizi nećemo se baviti prikazom ovih zakona, jer je to učinjeno u drugim analizama.

Dosadašnje ocene realizacije prava na informisanje, posebno u oblasti životne sredine su veoma kritične. Kritike se odnose kako na to da naši zakonski propisi nisu još potpuno usklađeni sa evropskim zakonodavstvom, tako još više da postoje brojni problemi i propusti u primeni zakonskih odredbi o informisanju o životnoj sredini, nedostaju institucionalni i kadrovski kapaciteti za sprovođenje utvrđenih obaveza ali i politička volja za dosledno sprovođenje prava na informisanje i odlučivanje o životnoj sredini (Koalicija 27: izveštaji iz senke za Poglavlje 27).

Ključni lokalni dokumenti

Najznačajniji dokument lokalne ekološke politike grada Bora je Lokalni ekološki akcioni plan LEAP, koji je prvi put usvojen 2003. godine kao jedan od prvih LEAP u Srbiji. Drugi LEAP Bora izrađen je i usvojen 2013. Godine. LEAP Bor se od

drugih LEAP razlikuje zato što kao jedan od ključnih prioriteta zaštite životne sredine predviđa i jačanje ekološke svesti, odnosno ekološkog obrazovanja i informisanja. Takođe i zasto što se zasniva na sagledavanju stanja ekološke svesti, tj. na stavovima i mišljenjima šireg kruga građana dobijenih anketom na početku izrade i donošenja LEAP.

Anketa realizovana na početku izrade LEAP 2013. pokazala je da je porastao značaj i uloga ekološke svesti kao činioca dalje realizacije LEAP - a i svih drugih strateških dokumenata, projekata i akcija na rešavanju ekoloških problema i poboljšanju stanja životne sredine i kvaliteta života u gradu Boru, kao i da se ekološka svest građana Bora razvija i jača u kontinuitetu i u neposrednoj vezi za intezitetom različitih aktivnosti pokrenutih na zaštiti životne sredine (po oceni anketiranih građana drugi po značaju ekološki problem Bora bila niska ekološka svest).

Po rezultatima ankete informisanost o stanju i problemima životne sredine veoma je bitna za motivaciju građana da učestvuju u ekološkim akcijama i odlučivanju o rešavanju ekoloških problema. Dobar deo anketiranih ocenjivao je da nema dovoljno informacija o stanju životne sredine. Najvažniji izvori informacija o životnoj sredini bile su lokalna TV i radio i internet sajtovi. Najvažnija promena je u odnosu na ranija anketiranja stanja informisanosti je rast uloge i značaja internet sajtova kao izvora ekološkog informisanja, kojima bi danas mogli da pridodamo i društvene mreže.

U SWOT analizi stanja životne sredine u LEAP 2013. navedene su kao snage/ prednosti razvijen sistem predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, razvijene nastavne i vannastavne aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine, razvoj sistema srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja iz oblasti zaštite životne sredine i reciklaže, razvijen sistem kampanja za podizanje ekološke svesti, razvijen sistem ekološkog informisanja putem lokalnih medija posebno elektronskih i internet medija, mreža naučno-obrazovnih institucija (fakulteti, Institut) i duga tradicija ekoloških naučno-istraživačkih skupova

Kao slabosti navedeno je sledeće: neravnomerne ekološke aktivnosti pojedinih obrazovnih institucija, nedovoljna podrška naučno-istraživačkim skupovima, nedovoljna sposobljenost pojedinih ekoloških NVO, nepostojanje kontinuiranog zajedničkog delovanja i mreže ekoloških NVO, nedovoljna podrška ekološkim NVO od strane državnih i lokalnih organa.

Kao šanse navedene su spremnost nevladinih organizacija za kreiranje i realizaciju ekoloških projekata i programa, spremnost javnosti i stvaranje uslova za njeno uključivanje u javne uvide i davanju doprinosu u kreiranju ekoloških projekata, razvoj naučno-istraživačkih i obrazovnih institucija u Boru i Zaječaru, razvoj inventivnih metoda ekološke edukacije, kao i dalje jačanje ekološke svesti i motivacije građana da učestvuju u ekološkim aktivnostima.

Opasnosti se vide u upravo u nedovoljno razvijenoj ekološkoj svesti donosioca odluka, mogućem padu ekološke svesti i motivacije građana da učestvuju u ekološkim aktivnostima zbog narastanja egzistencijalnih problema, sporoj reformi sistema obrazovanja, daljem smanjenju izdvajanja za obrazovanje i naučno-

istraživački rad, kao i u neshvatanju uloge i nedovoljnoj podršci i saradnji sa civilnim sektorom.

LEAP 2013. polazi od toga da su sve važniji izvori ekološke svesti razvoj obrazovnog sistema, savremenih medija, urbane kulture i delovanja civilnog sektora i zato se kao zadaci za realizaciju cilja jačanja edukativnih i informativnih aktivnosti u narednom periodu definišu razvoj novih inovativnih metoda ekološke edukacije, očuvanje ekoloških smerova u srednjem i visokom obrazovanju, razvoj naučno stručnih skupova odnosno organizacija Eko istine (Međunarodna konferencija EcoTer) i SRTOR (Simpozijum o reciklažnim tehnologijama i održivom razvoju), dalji razvoj medijskog pokrivanja LEAP procesa i razvoj društvenih mreža i ostalih oblika novih internet komunikacija u funkciji ekoedukacije i informisanja. Takođe i jačanje kapaciteta ekoloških OCD radi realizacije njihovih edukativnih i informativnih aktivnosti.

Drugi značajan lokalni dokument javne politike je Strategija lokalnog održivog razvoja opštine Bor 2011-2021., koja je objedinila ekonomski, socijalni i društveni razvoj lokalne zajednice.

I u ovom dokumentu u više SWOT analiza navode se kao snage/prednosti postojanje više ustanova obrazovanja (predškolske ustanove, osnovne škole, srednje škole i fakultet), naučnih institucije (Institut, Fakultet) i ekoloških nevladinih organizacija. Kao slabost navodi se nedovoljna informisanost građana o njihovim pravima i obavezama zbog loše razvijenog informacionog sistema i nizak nivo ekološke svesti, a kao šanse povećanje ekološke svesti putem edukacije i informisanja.

Kao osnovne strateške ciljeve i prioritete ovaj dokument u delu zaštita životne sredine definiše kao cilj podizanje i razvoj ekološke svesti kroz programe i projekte permanentnog edukativnog rada sa osobama svih uzrasta kontinuirano svake godine, a posebno u školama.

Kao poseban program permanentnog informisanja građana o preduzetim akcijama i stanju životne sredine utvrđuje se program "Ekološki dani Bora", koji svake godine treba da realizuju Društvo mladih istraživača Bor i Kancelarija za životnu sredinu sa drugim partnerima uz podršku budžeta opštine Bor, odgovarajućeg ministarstva i drugih donatora. Indikatori realizacije ovog programa su broj obeleženih značajnih ekoloških datuma, broj tribina, prezentacija, izložbi, izleta, akcija i dr., broj medijskih priloga i obuhvaćena populacija. U posebnom programu Podsticaj naučno – istraživačkom radu utvrđuje se organizacija međunarodnog naučno-stručnog skupa „Ekološka istina“/ International Scientific and Professional Meeting "Ecological Truth (ECO-IST)", koji svake godine treba da realizuju Tehnički fakultet, Društvo mladih istraživača i drugi partneri uz pomoć odgovarajućih ministarstava, budžeta opštine Bor i drugih donatora. Takođe i organizacija Simpozijuma „Reciklažne tehnologije i održivi razvoj“ sa međunarodnim učešćem koje treba da realizuje Tehnički fakultet Bor uz podršku odgovarajućeg ministarstva, budžeta opštine Bor i drugih donatora.

Realizacija aktivnosti na razvoju ekološke svesti, posebno programa "Ekološki dani Bora"

Najznačajniji program realizacije aktivnosti na razvoju ekološke svesti u lokalnoj zajednici grada Bora je višegodišnji program "Ekološki dani Bora", čija je realizacija započela 2003. upravo u funkciji praćenja sprovođenja LEAP i jačanja ekološke svesti. Ovaj višegodišnji program koji se od 2003. kontinuirano realizuje svake godine, nastavak je prethodnog sličnog programa "Dani mladih istraživača Bora". Osnovni sadržaj programa Ekološki dani Bora je kompleks različitih edukativnih, informativnih, promotivnih i drugih sličnih aktivnosti povodom obeležavanja značajnih međunarodnih i nacionalnih ekoloških datuma, kojima se pored opštih tema ovih datuma (dan voda, biodiverziteta, zaštite životne sredine, hrane, vazduha, nauke, ekoloških pokreta dr.) obrađuju i projekti, planovi, problemi i rezultati u zaštiti životne sredine, dokumenta ekološke politike u lokalnoj zajednici i Srbiji. Broj ekoloških datuma i tema koje su obuhvaćene programom Ekološki dani Bora se stalno širi tako da je u 2020. godini obuhvatilo preko trideset datuma i tema. Nosioci programa su Društvo mladih istraživača Bor i Kancelarija Gradske uprave Bora za životnu sredinu, kojima se kasnije priključila i Kancelarija Gradske uprave Bora za mlade. U proteklom periodu kao suorganizatori pojedinih aktivnosti priključio se veliki broj različitih institucija – nevladinih organizacija, obrazovnih i kulturnih institucija, medija, javnih i drugih preduzeća i dr.

Program "Ekološki dani Bora" postao je ekološki brend Bora jer promoviše borsku sredinu i obezbeđuje njenu povezanost sa svetom. Osnovne karakteristike programa "Ekološki dani Bora" su:

- to je kompleksan program jačanja ekološke svesti, obrazovanja i informisanja, kao i naučnog pristupa jer sada obuhvata više od trideset posebnih programa obrade različitih ekoloških tema povodom značajnih ekoloških datuma,
- to je od početka multimedijalni program jer obuhvata prezentacije, izložbe, izlete, javne manifestacije, festivale, javne rasprave, tribine i dr. uz maksimalno korišćenje savremenih informatičko komunikacionih tehnologija i komunikacija - interneta i društvenih mreža,
- to je partnerski program jer okuplja brojne i raznovrsne organizatore i učesnike,
- to je originalni i inovativni edukativni programski model koji se od početka oslanja na savremene informatičke tehnologije, aktivnosti na terenu, vršnjačku edukaciju i sl.
- to je mogući inovativni okvir odlučivanja o ekološkoj politici kroz tribine, konsultacije i druge oblike javnih rasprava.

Program "Ekološki dani Bora" realizuje se svake godine na osnovu posebnog godišnjeg programa koji priprema Društvo mladih istraživača Bor u konsultaciji sa ostalim suorganizatorima. Ovaj program se prezentira i usvaja na tribini povodom

prvog značajnog ekološkog datuma – Svetskog dana edukacije za održivi razvoj koji se obeležava svakog 26. januara, a završava tribinom, izletom ili sličnim programom povodom zadnjeg značajnog ekološkog datuma – Međunarodnog dana planina 11. decembra.

Ovako obiman program koji se realizuje svake godine ne može se finansirati iz jednog izvora, već se svake godine različite teme i konkretni programi finanisiraju iz pojedinih projekata Društva mladih istraživača Bor koje podržava budžet grada Bora i pojedina ministarstva (do sada su podržavala ministarstva zaštite životne sredine, prosvete i nauke, omladine i sporta), kao i različiti strani i domaći donatori. Deo programa finansira se sopstvenim sredstvima DMI a deo finansiraju kroz svoje projekte i aktivnosti ostali suorganizatori "Ekoloških dana Bora". Radi promocije programa "Ekološki dani Bora" Kancelarija za životnu sredinu gradske uprave je 2014. godine finansirala objavlјivanje posebne brošure o realizaciji ovog programa.

Kao što je navedeno jedna od ključnih karakteristika Programa "Ekološki dani Bora" je raznovrsnost i inovativnost različitih oblika realizacije.

Ovu analizu ilustrujemo samo nekim od različitih oblika realizacije:

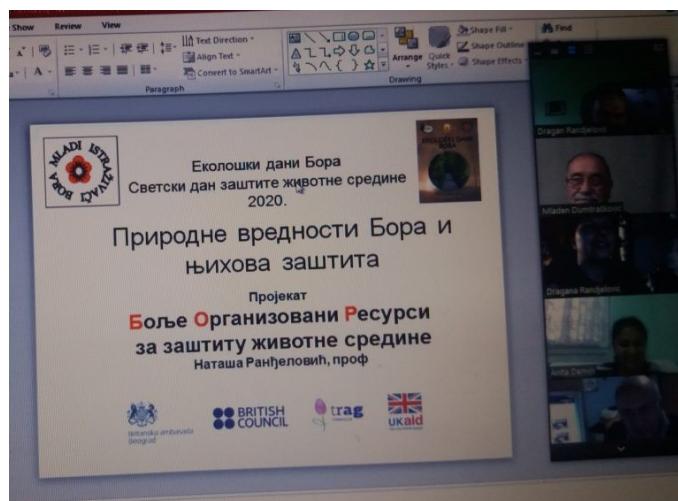
Slični programi nastavljeni su i u 2020. godini uz podršku budžeta grada Bora, British Counsila, Smart kolektiva, Beogradske otvorene škole, Ministarstva zaštite životne sredine, kompanije Zijin Cooper Bor, volonterskih aktivnosti i sopstvenih sredstava Društva mladih istraživača, udruženja Village, Alternativa, Građanska čitaonica Evropa, Grupa 55, Fondacija "Dr Berislav Ristić Berko" i drugih brojnih suorganizatora.

Karakteristika programa "Ekološki dani Bora 2020" je da su u pripremi programa i prilikom njegovog usvajanja unete nove teme kao što su zelena ekonomija radi prevazilaženja klasičnog koncepta upravljanja otpadom, obeležavanje svetskih dana telekomunikacija i informacionog društva u cilju povezivanja ekologije i savremenih informatičkih tehnologija, zatim aktivnosti na primeni evropskih i svetskih ekoloških standarda u uslovima intenziviranja razvoja rudarstva i industrije u gradu Boru. Pojačani su napori na povezivanju pojedinih aktivnosti u okviru programa "Ekološki dani Bora" sa procesima javnih uvida i javnih rasprava o dokumentima javne ekološke politike i konkretnim planovima i projektima.

Kao ilustraciju navodimo neke od aktivnosti u okviru programa "Ekološki dani Bora 2020":

Tribina o energetskoj efikasnosti i rasprava o konceptualnom okviru novog Prostornog plana Srbije

ZOOM miting povodom 5. Juna Svetskog dana zaštite prirode

Okrugli sto povodom svetskih dana zaštite prirode, borbe protiv desertifikacije i degradacije zemljišta I dana Dunava (kao deo mađunarodne konferencije EcoTER 2020)

Deo učenika Tehničke škole Bor - polaznika on line tribine povodom dana voda

Program Ekološki dani Bora je od početka otvoreni program za dopunu i unapređenje načina realizacije, tako da je od prvočasnih petnaestak tema i datuma narastao na preko trideset. Zainteresovani su organizatori ili samostalno organizatori mogu predložiti i programe obeležavanja drugih značajnih ekoloških datuma i tema - dane staništa, ozonskog omotača, nedelje reciklaže, dane pešačenja i dr. Svi nosioci i učesnici obeležavanja pojedinih ekoloških datuma i tema, a posebno nosioci Društvo mladih istraživača Bor, Kancelarija za zaštitu životne sredine grada Bora i Kancelarija za mlade obezbeđuju praćenje internet sajtova i različitih društvenih mreža o navedenim značajnim ekološkim datumima, kako bi se prikupili potrebni materijali sa pripremu programa, kao i da se planirane aktivnosti i njihovi rezultati predstave na stranicama ovih sajtova. Svaki organizator i suorganizator informiše o sopstvenoj aktivnosti na svom sajtu i društvenim mrežama, a Društvo mladih istraživača Bor prati ukupnu aktivnost na stranicama posebnog podsajta <http://mibor.rs/projekti/ekoloski-dani-bora-i-borskog-okruga/> i svojoj namenskoj

facebook stranici <https://www.facebook.com/Ekološki-DANI-BORA-221552545069396>. Društvo mladih istraživača Bor već duže vremena ima u planu da podigne sopstvenu organizovanost i kapacitete za realizaciju programa "Ekološki dani Bora" i to putem formiranja i funkcionisanja posebnog Informativno obrazovnog centra DMI.

Borski mediji redovno prate realizaciju program "Ekološki dani Bora" pa čak i samostalno promovišu i objavljaju priloge o pojedinim značajnim ekološkim datumima. Posebno je u tome aktivna Regionalna televizija Bor, dok internet portal Medija centar Bor ima i posebnu stranicu posvećenu "Ekološkim danima Bora" <https://www.mc.kcbbor.net/ekoloski-dani-bora/>.

Zadaci organizacija civilnog društva u jačanju ekološke svesti i razvoju programa "Ekološki dani Bora"

Najznačajniju ulogu u jačanju ekološke svesti imaju organizacije civilnog društva a u širem smislu civilno društvo u celini, koje pored nevladinih organizacija obuhvata i obrazovanje , nauku,medije i dr. Ekološke organizacije civilnog društva ili nevladine organizacije upravo kao glavne aktivnosti imaju informisanje, edukaciju, promocije, prezentacije, medijske kampanje a kao cilj postavljaju podizanje ekološke svesti. Stoga i Arhuska konvencija kao i niz evropskih i domaćih ekoloških propisa definiše ulogu, odgovornost i zadatke organizacija civilnog društva u jačanju ekološke svesti.

Ova uloga i odgovornost OCD posebno je istaknuta u borskoj sredini kao "crnoj ekološkoj tački" Srbije, rudarskom i metalruškom centru sa značajnim posledicama po životnu sredinu ali i mogućim značajnim potencijalima održivog razvoja zelenog rudarstva i industrije. Dosadašnji dokumenti javne ekološke politike Bora prepoznавали су značaj ekološke svesti za rešavanje prisutnih problema životne sredine, odnosno ulogu i zadatke organizacija civilnog društva i civilnog sektora u celini. Zato je u narednom period neophodno:

- oceniti u procesu izrade novih dokumenata javne ekološke politike koliko su ovi zadaci organizacija civilnog društva iz dosadašnjeg LEAP-a i Strategije lokalnog održivog razvoja bili realizovani,

- ugraditi u nove dokumente – Program razvoja Bora i Program zaštite životne sredine - nove zadatke organizacija civilnog društva u skladu sa novim zahtevima i standardima zaštite životne sredine i novim načinima delovanje, posebno korišćenjem informatičko – komunikacionih tehnologija,

- ove zadatke ugraditi i u druga dokumenta ekološke politike u pojedinim oblastima životne sredine – plan upravljanja otpadom, plan zaštite vazduha, planove zaštite prirode i dr.,

- podići kapacitete ekoloških organizacija, pojačati njihovu saradnju razvojem mreža OCD, podržati njihove projekte koji se odnose na jačanje ekološke svesti i znanja,

- izgraditi saradničke i partnerske odnose sa organima vlasti kako bi se obezbedila veća informisanost javnosti i motivacija za učešće građana u odlučivanju o životnoj sredini.

Kada se radi o programu "Ekološki dani Bora" u narednom periodu potrebno je:

- obezbediti kontinuitet realizacije programa uz stalnu inovaciju i prilagođavanje aktuelnom stanju životne sredine i ekološke svesti, razvoju novih koncepata i standara životne sredine, kao i potreba javnosti i građana,

- dalje širiti krug organizatora, neposrednih učesnika i korisnika pojedinih programa u okviru "Ekoloških dana" koristeći pritom sve prednosti novih informaciono – komunikacionih tehnologija,

- informativne programe "Ekoloških dana" više povezivati sa medijima uz maksimalno korišćenje informativnih kanala, posebno internet sajtova i društvenih mreža svakog suorganizatora,

- edukativne programe "Ekoloških dana" i dalje povezivati sa celokupnim obrazovnim sistemom, od predškolskog, preko osnovnog i srednjeg do visokoškolskog obrazovanja, kao i obrazovanja odraslih, naročito putem oblika kao što su ekološke škole, festivali nauka i noći istraživača i dr.,

- sa naučnim i stručnim institucijama nastaviti saradnju u organizaciji naučno stručnih skupova kao što su EcoTER, naučne manifestacije i dr.,

- povezati programe "Ekoloških dana" još više sa izradom i realizacijom dokumenata javne ekološke politike u Boru i na nacionalnom nivou,

- povezati programe "Ekoloških dana" još više sa razradom i primenom evropskih ekoloških standarda u ukviru procesa pristupanja EU,

- povezati programe "Ekoloških dana" još više sa prezentacijom i realizacijom niza projekata zaštite životne sredine na lokalnom i nacionalnom nivou,

- i dalje povezivati programe "Ekoloških dana" sa aktivnostima na svetskom nivou, posebno aktivnostima Organizacije ujedinjenih nacija, kada se radi o klimatskim promenama, milenijumskim ciljevima i slično.

Izvori:

Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (ratifikovana Arhuska konvencija) 12. maja 2009. godine („Sl. Glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 38/09).

Strategija za primenu konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenu odluka i pravu na pravni zaštotu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija ("Sl. Glasnik ", br. 103/2001)

Direktiva o proceni uticaja na životnu sredinu (Direktiva 2011/92/EU)

Direktiva 2014/52/EU, koja je doneta radi unapređenja postupka procene uticaja na životnu sredinu

Direktiva o strateškoj proceni uticaja (Direktiva 2011/42/EU)

Direktiva kojom se reguliše učešće javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na životnu sredinu (Direktiva 2003/35/EC)

Direktiva 2003/4/EK Pristup javnosti informacijama o životnoj sredini

Ustav Republike Srbije („Sl. Glasnik RS“, br. 98/06)

Zakon o slobodnom pristupu informacijama ("Sl. glasnik RS" , br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010)

Zakon o zaštiti životne sredine (, "Službeni glasnik RS", br. 135 od 21. decembra 2004, 36 od 15. maja 2009, 36 od 15. maja 2009 - dr. zakon, 72 od 3. septembra 2009 - dr. zakon, 43 od 14. juna 2011 - US, 14 od 22. februara 2016,76 od 12. oktobra 2018, 95 od 8. decembra 2018 - dr. zakon)

Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 135/2014 i 36/2009)

Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu Sredinu („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 135/2004 i 88/2010)

Napredak u magli, Izveštaj iz senke za poglavlje 27, Koalicija 27, Beograd 2020.
<https://www.koalicija27.org/wp-content/uploads/2020/10/izvestaj-2020.pdf>

Local Environment Action Plan – Booklet draft summary, Bor 2003.,
http://mibor.rs/wp-content/uploads/2020/04/leap_doc_eng.pdf

Lokalni ekološki akcioni plan opštine Bor 2013-2022., <http://bor.rs/wp-content/uploads/2016/07/PROJEKAT-LEAP-2013.zip>

Strategija lokalnog održivog razvoja opštine Bor 2011-2021, <http://bor.rs/wp-content/uploads/2016/07/final-2013.-mart-SLOR-BOR-2011-2021.doc>

Program "Ekološki dani Bora 2020" , <http://mibor.rs/wp-content/uploads/2020/02/Ekoloski-dani-Bora-2020.ppt> i
<http://mibor.rs/projekti/ekoloski-dani-bora-i-borskog-okruga/>

Međunarodna naučna konferencija "EcoTer 2020", <http://mibor.rs/projekti/еколошка-истина/> i <http://eco.tfbor.bg.ac.rs/>

Prezentacija Informisanje građana o životnoj sredini kroz program Ekološki dani Bora, <http://mibor.rs/projekti/bolje-organizovani-resursi-za-odlucivanje-o-zivotnoj-sredini/>